

ЕЛИН ПЕЛИН - „ПО ЖЪТВА Д“

ТРУДЪТ - РАДОСТТА И МЪКАТА

Елин Пелин разказва увлекателно за селския живот, за радостите и скърбите, за делниците и празниците, за труда и веселието. Тежък е животът на българския селянин, изпълнен с непосилен труд и непрекъсната борба с природата.

Трудът е радост, когато носи творческа наслада и когато е възнаграден с богата реколта. Но той е и мъка, защото природата често унищожава всичко и отнема радостта и надеждата от човешките сърца

В разказа „По жътва“ трудът носи и радост, и огромна болка. Годината е богата и плодородна: „Бог обилно наспори тая година и не прати нито град, ни скакалци, ни грозна напаст за греховните селски души, напатени и изстрадани.“ В сърцата на селяците се ражда и расте „лелеяната...надежда за плодовита жътва“. Хората с признателност и ентузиазъм събират плодовете на своя труд. „ Бог ни помага! Нека работим, нека работим! ” - тези възгласи огласят полето като благодарност към щедростта на Бога и като удовлетворение от свършената работа.

Неуморните работници изразяват радостта си от плодовитата година с песни - звучни, мелодични, жизнерадостни. С великолепно художествено майсторство Елин Пелин пресъздава радостта и надеждата, избликували в „песен млада, волна, широка като полето, света като любовта“. И макар че „слънцето се е спряло огнено и немилостиво в небесата“, че жегата е страшна, че над равното Софийско поле „трепери адска марана“, селяните се трудят неуморно. Те знаят, че „узрялото жито не чака...“, Благодарност и надежда изпълва сърцата им - за по-добър живот, за спокойна година, за сигурно бъдеще. Затова, въпреки адската жегата, се трудят и трудът им носи радост.

В това усилено време човешката душа е отворена за радостта и любовта. В спорната работа се раждат сърдечните трепети между две млади чисти души - на левент Никола и Пенка - „селско дете обичливо“. Те изразяват чувствата си с песен - израз на най-нежните трепети на Пенкината душа: „А песента се ширеше, волна и млада, чиста като извор, пълна с надежди и желаня. Тя кичеше на китки мили хубави думи и ги пращаше с любов някому някъде. И ту развълнувано глъхнеше, ту смело се вдигаше, сякаш се бореше с някоя безкрайна скръб, с някое злокобно съмнение, и победоносно взимаше връх и се носеше стремително и гордо.“ Тази песен разкрива стремежа към свобода и щастие.

Такъв е селският живот - и песен, и труд, и надежда, и скръб вървят заедно. Селякът е готов да приеме с цялата си душа доброто: „Над полето, сякаш с кръст в ръка, прехвъркна надеждата, по нея - радостта.“ Олеква на селската душа, навикнала на страдание.

Но радостта много скоро е последвана от дълбока, съкрушителна скръб. Трудът често носи мъка и болка:

Пенка примряла от жегата.

Боже!

Пак жертва!

Предчувствието за надвиснала беда, която тегне над морните работници, заедно със задушното тежко жарко време, става истина. С накъсаните, отделени на нов ред, възклицателни изречения, разказвачът създава изключителен трагизъм. Човекът е безсилен пред природата. Трудът е взел поредната си жертва. Слънчев удар убива жизнерадостното момиче. И жертвата е още по-свидна, защото Пенка е млада, красива, обичлива. Молитвите на хората не са стигнали до Бога. Смъртта на девойката е по-страшна от всички природни стихии. Ето по този начин Елин Пелин създава представата за труда като жертвоприношение.

И това се случва „по жътва“ - радостта и мъката, животът и смъртта са заедно, защото са част от естествения ход на съществуването.

Дълбока скръб и съчувствие към човешкото страдание изпитва читателят в края

на разказа:

Спусна се Никола изумен, отчаян, разбута навалицата и падна разбит до студеното ѝ мъртво тяло.

- Пенке, моя радост, моя песен!

Гласът му се сподави в ридания.

Природата и тежкия труд отнасят още един човешки живот. Помрачена е радостта от богатата реколта и надеждата за добър живот. Селяните са съпричастни към страданието, защото знаят, че същата участ може да сполети всекиго от тях. Част от духовното богатство на българина, разкрито в разказа, е и в съпреживяването на чуждата мъка:

На другия ден слънцето все тъп жестоко и силно печеше, но из нивите не се мяркаха работници, макар че бе делник. Златни класове се ронеха и горяха самотни.

Полето празнуваше тъжен празник.

Покъртителна е картината на опустялото поле в най-усилната жътва. Прекършена е радостта от труда, пречупена е надеждата за добър живот. Защото човешкият живот е по-ценен от всичко, а душите на хората, способни на състрадание, са изпълнени с неизразима скръб.

Трудът - радост или мъка, е начинът на живот на българския селянин. Устойчив и способен да преодолява всичко, той запазва своите духовни добродетели, преминаващи през десетилетията.